

ISSN 1016-9954

Commission
Internationale
pour la
Protection
des Alpes

Internationale
Alpenschutz-
kommission

Commissione
Internazionale
per la Protezione
delle Alpi

Mednarodna
komisija za
varstvo Alp

Avstrija
Francija
Italija
Lihtenštajn
Nemčija
Slovenija
Švica

Št. 69 · Junij 2003 · Slovenska izdaja

Hribovsko kmetijstvo - boj za preživetje

Draga bralka, dragi bralec,

v vlogi potrošnikov smo daleč stran od teletine ali svinjine, solate ali zelja, ki jih uporabljamo v naši prehrani. Industrializacija kmetijstva je izvor izdelkov in pridelkov zakrila, okusi so se poenotili, število vmesnih prodajalcev je vedno večje.

© CIPRA

Na območju Alp je dediščina kmetijskih genskih virov še ohranila pestrost, je pa pogosto ogrožena. Postaviti se bo treba po robu procesu siromašnja biotske raznovrstnosti v kmetijstvu, procesu, ki se bo zaradi biotehnološkega razvoja le še povečal. To bi lahko dosegli z novimi pridelki in izdelki, ki bi jih ponudili trgu in bi tradicionalno znanje znali povezati s sodobno, domiselno in v prihodnost zazrto miselnostjo.

V tem pogledu bi lahko bile Alpe tiste, ki bi se prve lotile naloge. Evropsko kmetijstvo je od konca druge svetovne vojne dalje uresničevalo strategijo doseganja večje proizvodnosti, v kateri ni bilo prostora za hribovsko kmetijstvo. Že zaradi lastne zgodovine in sedanje strukture kmetijskega sektorja mora alpsko kmetijstvo najti sredstva, ki bodo spodbujala kakovostno pridelavo. Pri tem je treba dosledno upoštevati tudi ekološko občutljivost tega območja. «Kmetijski» protokol Alpske konvencije, ki so ga že ratificirale Avstrija, Francija, Lihtenštajn in Nemčija, nudi primeren okvir za ustrezen razvoj, čeprav so se problematiki gensko spremenjenih organizmov v tem dokumentu skrbno izognili.

V Alpah ima kmetijstvo izven svojih pridelkov odločilen vpliv tako na biotsko raznovrstnost kakor tudi na pestrost in privlačnost krajine. Prihodnost pripada inovativnemu kmetijstvu, ki bo te elemente znal združiti in ki se bo razlikovalo od množične pridelave v drugih regijah z ugodnimi pridelovalnimi pogoji. Za spodbujanje teh prizadevanj pa niso pomembne samo države in EU, odvisno je tudi od nas, potrošnikov, ali bomo izbrali „najbolj inteligentne“ pridelke. Nehajmo se torej „nažirati“ in začnimo jesti...

Michel Revaz
Namestnik direktorja CIPRE-International

Samo nekaj desetletij je bilo treba, da smo z globalno izmenjavo in našim spremenjenim odnosom kot potrošniki izredno osiromašili biotsko raznovrstnost v kmetijstvu. Skozi zgodovino je človek kultiviral 7000 do 8000 rastlinskih vrst. Po podatkih Organizacije Združenih narodov za kmetijstvo in prehrano (FAO) danes uživamo okrog 150 rastlinskih vrst, od katerih predstavljajo samo štirje odstotki več kot polovico živil, ki jih uporabljamo v prehrani.

VSEBINA

- **Hribovsko kmetijstvo** 4/5 Kmetijstvo se usmerja v regionalne posebnosti
  - 6 Ekološko hribovsko kmetijstvo kot jamstvo za biotsko raznovrstnost
    - Avtohtone pasme domačih živali in sorte kmetijskih rastlin - pomembne, vendar ogrožene
  - 7 Spodbujanje kmetijstva v EU: vplivi na okolje in krajino
  - 8 Kakšni so izgledi za hribovsko kmetijstvo v alpskih državah
    - Stališče do ALPENCORSA
- **Bela knjiga/ Črna knjiga** 9 Proizvodi iz švicarske regije Mont Blanc
  - Chamonix: cene zemljišč naraščajo, število kmetov upada
- **Alpska konvencija** 10 Deset točk programa za Alpsko konvencijo
  - Omrežje občin za srednjo Azijo
- **alpMedia** 11 Priljubljenost alpMedie na mednarodnem prizorišču
  - Nov dosje na alp-Medii: «Ravnanje z vodo na območju Ženevskega jezera»
- **Novice** 12 Poletna akademija CIPRE: biotska raznovrstnost kot osrednj tema
  - Napovedujemo: letna strokovna konferenca Mednarodne komisije za varstvo Alp (CIPRA)

Kmetijstvo se usmerja v regionalne posebnosti

Kmetijstvo v Alpah bo lahko preživel samo, če se bo usmerilo v kakovostne pridelke, ki se bodo tržili na regionalni ravni. S kmetijsko pridelavo specialitet se odpirajo tržne niše za ekološko kakovostno meso, mleko, zelenjavo itd. V ospredju mora biti raba zemljišč, ki je sprejemljiva za okolje in prilagojena krajevnim pogojem, in kot tako jo je treba tudi spodbujati.

Trženje kakovostnih izdelkov na regionalni ravni kot priložnost za preživetje hribovskega kmetijstva

Ur. - V primerjavi z nižinskimi predeli, kjer so naravne danosti za kmetovanje ugodnejše, je hribovsko kmetijstvo v Alpah glede topografskih in podnebnih razmer ter lege zagotovo v slabšem položaju, zato nas ne bi smelo čuditi, da je število hribovskih kmetij v preteklih desetletjih stalno upadalo. Ali bo proces praznjenja podeželja čez nekaj generacij zajel celotno območje alpskega prostora? Ali se bodo večji deli kulturne pokrajine spremenili v divjino?

Pestrost kot značilen element

Krajinska pestrost ter ekonomski in socialno-kulturni okvirni pogoji so na območju Alp najbolj značilni elementi hribovskega kmetijstva. Dejavnosti segajo od sadjarstva in vinogradništva prek zelenjadarstva in poljedelstva pa vse do različno intenzivne priraje mleka in mesa. Pogoste so tudi kombinacije različnih oblik priraje in pridelave: tako so ravninski deli dolin primerni za poljedelstvo, na nižjeležečih, a strmih obdelovalnih zemljiščih gojijo trajne kulture, npr. vinsko trto, medtem ko se v višjih legah ukvarjajo zlasti s prirajo mleka in mesa.

Državne podpore za hribovsko kmetijstvo

Kmetije na območju Alp so deležne posebnih državnih podpor. Med posameznimi alpskimi državami obstajajo pri ureditvi tega področja sicer precejšnje razlike, vendar pa njihov namen povsod ostaja enak:

- V primerjavi s kmetijstvom na ravninskih območjih si je treba prizadevati za uravnoteženje topografskih, podnebnih in krajevno pogojenih neugodnih razmer.
- Ohraniti je treba naravno in kulturno krajino, biotsko raznovrstnost ter razpršeno poselitev alpskega prostora.
- Na celotni površini gorskih območij je treba ohraniti ekstenzivno kmetijstvo in preprečiti odseljevanje kmečkega prebivalstva.

Evropska kmetijska politika v preobratu

Svetovna trgovina se globalizira, vedno večje so tudi zahteve po kakovosti kmetijskih pridelkov. S širitvijo EU proti vzhodu bodo nastajale nove razmere in izzivi, ki bodo vplivali tako na kmetijske trge kakor tudi na lokalno in regionalno gospodarstvo v podeželskih območjih, ki predstavljajo 80 odstotkov celotnega območja EU. Kmetijska politika in razvoj podeželja imata za teritorialno, gospodarsko in socialno kohezijo izredno pomembno vlogo. Prihodnost evropskega kmetijstva je tesno povezana z uravnoteženim, skladnim razvojem podeželja.

Vedno manj kmetij, ki pa bodo vedno večje in na višji kakovostni ravni

Strmine severnih Alp se močno razlikujejo od južnih in prav tako najdemo opazne razlike med vzhodnimi in zahodnimi Alpami, vendar pa so za vse alpske države značilni nekateri trendi:

- Število kmetij bo upadalo še naprej.
- Površina kmetijske zemlje se bo še naprej zmanjševala.
- Raba zemljišč bo v gorskih območjih še bolj ekstenzivna, v ravninskih pa intenzivna.
- Povprečna velikostna struktura kmetij se bo še povečala.
- Govedoreja in prašičereja nazadujeta na celotnem območju.
- Praviloma so lahko konkurenčni le tisti proizvodi, ki so visokokakovostni in se kot specialitete razlikujejo od druge ponudbe v Evropi in drugod po svetu. Če je proizvod resnično kakovosten, so sprejemljive tudi višje cene.
- Hribovsko kmetijstvo mora delovati skladno z načelom »Regionalno proizvajati, regionalno oplemeniti, regionalno potrošiti«.

Nasledstvo na hribovskih in gorskih kmetijah ni zagotovljeno

Struktura hribovskega kmetijstva se spreminja. To je najbolj razvidno iz dejstva, da se število kmetij vsako leto zmanjša za 1,5 odstotek. Trend se bo zaradi nadaljnje globalizacije kmetijskih trgov nadaljeval tudi v naslednjih letih. V alpskem povprečju sta dve tretjini lastnikov kmetij starejši od 45 let, povprečna starost te skupine pa se bo še zvišala. Mnoge kmetije se borijo s težavami zaradi nezagotovljenega nasledstva,

majhne kmetije tudi ne zmorejo zagotoviti zadostnega dohodka za tiste, ki bi se začeli na novo ukvarjati s kmetovanjem.

Manj ugodne razmere za pridelovanje bodo položaj še poslabšale, če podpore države ne bodo zagotovile izravnave pogojev. V prihodnje se številna zemljišča ne bodo uporabljala več v kmetijske namene, temveč bodo postala gozdna zemljišča. Če se bo prestrukturiranje še naprej tako nezadržno nadaljevalo, bo prišlo do praznjenja novih območij na strmih predelih, ki bi se spremenili v divjino.

Priložnosti za hribovsko kmetijstvo na območju Alp

Kmetijstvo poleg pridelave pridelkov in izdelkov opravlja tudi druge storitve javnega interesa, in sicer na področju varstva okolja ter pri ohranjanju kulturne dediščine podeželja. Tovrstno multifunkcionalnost je treba priznati in jo ustrezno podpirati. Pri tem je najpomembnejše izboljšanje konkurenčnosti podeželskih območij, zlasti še ekološko občutljivih gorskih območij. V gorskih območjih je treba podpirati predvsem tiste kmete, katerih kmetijska pridelava je na visoki kakovostni ravni, ki ohranjajo dragoceno kraji-

no in sploh več storijo za okolje. Evropska unija potrebuje konkurenčnejše kmetijstvo, ki varuje okolje, potrošnikom zagotavlja kakovost in varna živila, kmetom pa daje ustrezen dohodek.

Priložnost za kmetijstvo v alpskih gorskih območjih obstaja v ekološko naravnani in racionalni kmetijski pridelavi, usmerjeni v lokalno in regionalno okolje. Vedno več je kmetij, ki si prizadevajo osvojiti tržne niše in so s tradicionalne priraje mesa in mleka prešle na pridelavo domačih specialitet, kot so kakovostno meso krav dojlj ali pa zelenjadarstvo. Prodaja pridelkov in izdelkov poteka neposredno na kmetijah ali na tedenskih tržnicah. Druga možnost je sodelovanje z mesnicami in gostilniškimi lokali.

V ta namen je seveda treba razviti in uvesti ustrezne oblike poslovanja, npr. kmečke zadruge in združenja. Prihodnost alpskega hribovskega kmetijstva je v visokokakovostnih regionalnih pridelkih na podlagi jasno predpisanih okoljskih standardov. Znak kakovosti in označbe geografskega porekla oz. geografske označbe so namenjeni zaščiti teh kmetijskih proizvodov in varujejo njihove posebne lastnosti. V konkurenčnem boju z drugimi bodo najbolj uspevala območja z jasno identiteto in smislom za inovacijo.

Pridelava specialitet - tržna niša, ki uživa vedno večjo priljubljenost

500.000 majhnih kmetij

V hribovskem kmetijstvu na območju Alp je približno 500.000 majhnih kmetij, od katerih leži polovica v Italiji. Površina kmetijske zemlje se spreminja od 21 hektarjev v Franciji do pet hektarjev v Sloveniji, povprečna velikost kmetij glede na površino kmetijske zemlje v drugih alpskih državah je nekje med omenjenima vrednostima. Velikostna struktura kmetij se od države do države zelo razlikuje.

Pet odstotkov prebivalcev obdeluje 25 odstotkov zemljišč

Celotna površina kmetijske zemlje obsega okrog 4,5 mil. ha, kar ustreza četrtini površine alpskega območja. Le 5 odstotkov zaposlenega prebivalstva na območju Alp si zagotavlja dohodek samo iz kmetijske dejavnosti. Število kmetij in površina kmetijske zemlje se zmanjšujeta, povprečna velikost kmetije pa se povečuje.

6,5 mil. domačih živali v Alpah

Alpski kmetije imajo okrog 6,5 mil. domačih živali, od katerih je polovica govedi za prirajo mleka in mesa. V strukturi reje je v vseh alpskih državah močno nazadovala reja prašičev, reja ovac in koz pa je ponovno postala bolj priljubljena. Na območju Alp zavzema travinje (travniki dajejo visokovredno krmo za živali) štiri petine kmetijskih zemljišč. Preostanek kmetijske zemlje je razporejen na njive (12 odstotkov), trajne nasade (npr. vinogradi, sadovnjaki - 3 odstotki) in preostala zemljišča (skoraj 1 odstotek).

Skorajda dve tretjini kmetij si dohodka ne zagotavljata več samo iz kmetijske dejavnosti, temveč iščeta možnosti za njegovo povečanje v dopolnilnih dejavnostih kot kombinaciji kmetovanja z nekmetijskimi dejavnostmi (npr. turistična dejavnost na kmetiji).

Prodaja pridelkov visoke kakovosti na tedenski tržnici

Ekološko hribovsko kmetijstvo kot jamstvo za biotsko raznovrstnost

Bogastvo Alp izvira iz velike raznovrstnosti habitatov ter rastlinskih in živalskih vrst. V tem pogledu je kmetijstvo izredno pomembno, saj kmetovanje s svojimi različnimi oblikami pomembno vpliva na ohranjanje biotske raznovrstnosti kmetijske krajine.

Po opustitvi kmetovanja nastopi sukcesija, odvisna od rastišča

Ur. - Danes lahko v alpskem kmetijstvu opazimo dva trenda: prvič, površina kmetijskih zemljišč se zmanjšuje, in drugič, raba drugih vrst zemljišč je intenzivna. Z intenzivnejšo rabo tal sovpadajo raba pomožnih snovi, kot so gnojila in pesticidi. Posledice za biotsko raznovrstnost so hude: prostoživeče živali in rastline, ki ne sodijo h kulturnim rastlinam, npr. čebele, metulji, ptiči, zelišča, travniške cvetice, so primorane k umiku z obdelanih površin. Izginjajo nekdanje vrstne pestre, sonaravne združbe, ki pa z ekonomskega vidika niso zanimive.

Avtohtone pasme domačih živali in sorte kmetijskih rastlin - pomembne, vendar ogrožene

Bogastva alpskega prostora ne predstavlja le prostoživeče živalske in rastlinske vrste, pač pa velik delež k njegovi biotski raznovrstnosti prispevajo tudi pasme udomačenih živali in sorte kmetijskih rastlin, kar je posledica različnih geomorfoloških in podnebnih razmer.

Ur. - Take sorte in pasme so večinoma nezahtevne, robustne ter prilagojene alpskemu okolju ter ekstremnim vremenskim razmeram. Po današnjih merilih so ekonomsko manj zanimive, tako da so jih često nadomestile produktivnejše sorte oz. pasme ali pa njihovi križanci.

Doseganje velikega napredka v proizvodnosti je imelo na biotsko raznovrstnost v alpskem kmetijstvu negativen vpliv: tako pasme, ki niso več izpolnjevale zahtev prireje mesa in mleka, ni bilo več vredno rediti. Posle-

Istočasno prihaja do opuščanja kmetijske rabe na maloštevilnih območjih z ugodnimi pridelovalnimi razmerami, ki se glede na rastišče prepuščajo naravni sukcesiji. V različnih razvojnih fazah se na večini zemljišč pojavi gozd, življenjski prostor rastlin in živali v odprtem prostoru izgine. Tudi taki procesi pospešujejo zmanjševanje biotske raznovrstnosti.

Toda kmetijstvo lahko z ustreznimi oblikami pridelovanja koristno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Žal se kmetje danes zaradi gospodarskih pogojev pogostokrat vedno težje odločijo za pot, drugačno od tradicionalne kmetijske dejavnosti. A spremeniti se morajo ravno ti pogoji: da se bo biotska raznovrstnost v Alpah lahko dejansko ohranila, mora cilj postati uveljavitev do okolja prijaznega kmetijstva na celotnem območju.

dica tega je, da so marsikatero pasmo domačih živali izginile oz. izumrle, od nekaterih pa živijo le še maloštevilni osebki.

Avtohtone pasme in sorte niso pomembne samo zaradi genske pestrosti kot nekakšne žive zakladnice genov, temveč so tudi živ del kulturne dediščine. Poleg tega se v primerjavi z visoko selekcioniranimi in produktivnimi pasmami in sortami odlikujejo po nekaterih prednostih: v primerjavi z «visoko produktivnimi» kravami je npr. retijsko sivo govedo (nem. räti-sches Grauvieh) bistveno bolj prilagojeno na krajevne razmere v hribovskem kmetijstvu, saj je odpornejše, pri paši na strmih legah povzroča manj erozije, reja teh živali pa je manj zahtevna. Ne nazadnje je okus njihovega mesa ali mleka odličen in ga komajda lahko primerjamo z «vrhunskimi» proizvodi novih pasem. V hribovskem kmetijstvu, kjer sta najpomembnejša upoštevanje zahtev okolja in kakovost, torej domače pasme in sorte daleč prekašajo nove pasme.

Spodbujanje kmetijstva v EU: vplivi na okolje in krajino

Iz predlogov za reformo kmetijske politike je razvidno, da Komisija Evropske unije temu področju ni podelila najboljših ocen, saj meni, da v kmetijski proizvodnji zaradi dosedanjega sistema podpor nastajajo presežki, obenem pa taka politika ne ustreza potrebam potrošnikov, okolja, varstva živali in socialne izravnave. Negativnih vplivov, ki jih ima tržna politika na okolje in krajino, doslej ni bilo mogoče izravnati s pomočjo kmetijsko-okoljskih programov ter podpore kmetom v gorskih območjih.

Prestrukturiranje sistema podpor za kmetijstvo v Avstriji v luči pristopa novih držav k Evropski uniji ni samo znižalo cen proizvodov in zvišalo nadomestnih plačil, temveč povzročilo tudi porast podpor za agrarne strukture. V nasprotju z območji, kjer pridelovalne možnosti niso omejene, pri hribovskem kmetijstvu večjega dela podpor ne zavzemajo tržna kompenzacijska plačila, temveč okoljski program in subvencije za območja z omejenimi dejavniki (podpora za kmete v gorskih območjih). Pravi razcvet je ekološko kmetovanje doživelo prav v gorskih območjih. V strukturi vseh ekoloških kmetij zavzemajo v Avstriji hribovske kmetije kar 83-odstotni delež.

Odkar je Avstrija leta 1995 pristopila k Evropski uniji, se je število kmetijskih in gozdarskih podjetij v tej državi zmanjšalo za 9 odstotkov (popis l. 1999), medtem ko je bil upad števila hribovskih kmetij manjši. Kmetijsko dejavnost so opustile zlasti majhne oziroma dopolnilne kmetije, trend rasti velikostne strukture kmetij pa se še vedno ni zaustavil. Površina kmetijskih zemljišč se je od pristopa k EU zmanjšala za 1 odstotek, pri čemer se je površina njivskega sveta zmanjšala v manjši meri kot površina travinja. Zaradi nadaljnje intenzivne rabe travinja, kar podpira tudi evropska kmetijska politika, lahko v prihodnje pričakujemo občutno zmanjšanje površine težje dostopnih in ekstenzivnih kmetijskih zemljišč. Z ekonomskega vidika gre za površine z najmanjšim donosom, z ekološkega vidika pa pogostokrat za površine, ki so najbolj dragocene, saj bi opustitev kmetovanja močno spremenila podobo krajine v gorskem svetu.

Hribovsko kmetijstvo ima za ohranjanje in razvoj krajine v avstrijskih gorskih območjih zagotovo ključno vlogo. Pomen proizvodne funkcije je sicer vse manjši, zato pa so večfunkcionalne zahteve družbe vse večje. To velja zlasti za ohranjanje okolja, biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti, a tudi za izpolnjevanje socialne in kulturne funkcije. Pri sedanjih tržnih pogojih so za dolgoročno izpolnjevanje teh funkcij podpore nujno potrebne.

Zaradi večje usmerjenosti kmetijske politike EU na svetovna tržišča, kot je predvidena v predlogih reforme, bo obstoj hribovskega kmetijstva v Avstriji še bolj ogrožen, s tem pa tudi okolje in krajina v gorskih predelih. Kmetijsko politiko EU bo treba v prihodnje usmeriti v socialni, regionalni in ekološki trajnostni razvoj. Podpora za razvoj podeželja je pri tem osrednje vprašanje in zato tak razvoj v Avstriji spodbujajo z obsežnim, celovitim programom. S tega vidika je treba na predloge Evropske komisije glede kmetijske reforme na področju hribovskega kmetijstva gledati, v okviru politično uresničljivega, pozitivno, vendar previdno (npr. ohranitev mlečnih kvot), pa čeprav so prilagoditve predlogov še tako zaželjene.

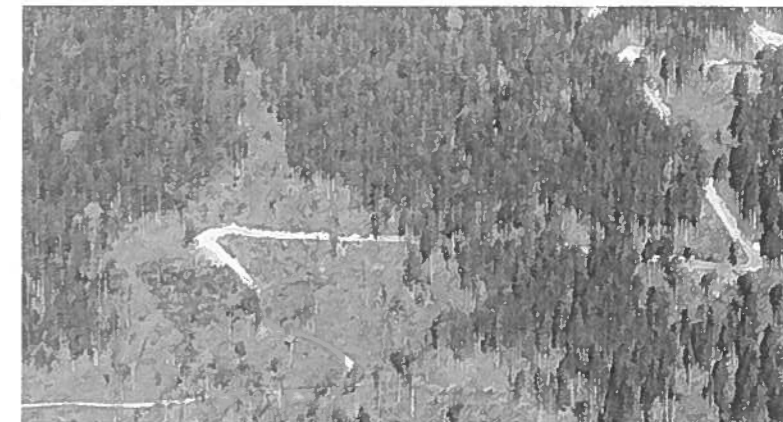
Positivna pričakovanja glede prihodnjega razvoja gorskih območij z vidika ekološkega in socialnega sonaravnega razvoja okolja in krajine tako presegajo raven agrarne politike - za uresničenje teh pričakovanih je potrebna namreč celovita politična zasnova.

Dr. Gerhard Hovorka

Zvezni inštitut za vprašanja kmetov v gorskih območjih

Hribovsko kmetijstvo ima pri ohranjanju kulturne krajine pomembno vlogo

Gesellschaft für ökologische Forschung e.V., München

Kakšni so izgledi za hribovsko kmetijstvo v alpskih državah

Alpsko kmetijstvo preživlja izjemno težko obdobje tako s strukturnega vidika kakor tudi z vidika evropske kmetijske politike.

68 % kmetov na območju Alp je starejših od 45 let

© Gesellschaft für ökologische Forschung e.V., München

Ur. - Poleg neugodnih pridelovalnih razmer, ki jih pogojujejo topografske značilnosti alpskega sveta, mora biti hribovsko kmetijstvo sposobno obvladovati tudi probleme strukturne narave. Dejansko je proces staranja kmečke populacije zaskrbljujoč, saj delež kmetov, ki so starejši od 45 let, na območju Alp v strukturi kmečkega prebivalstva dosega 68-odstotni delež, v Italiji pa celo 76-odstotnega. Nasprotno pa je ta delež v Nemčiji «samo» 44-odstoten in v Avstriji 55-odstoten. Tudi delež tistih, ki so v kmetijstvu polno zaposleni, se razlikuje: v Švici dosega 61 odstotkov, v Italiji samo 27 odstotkov, medtem ko se alpsko povprečje vrti okrog 32 odstotkov. Omenjene podatke je treba upoštevati skupaj s povprečno površino kmetijske zemlje: velikost 15 odstotkov kmetijskih zemljišč v Italiji presega 10 ha, v Švici pa je takih kmetij celo do 70 odstotkov.

Najpomembnejša panoga alpske živinoreje je govedoreja, saj je več kot polovica živine goveje. Francija je v strukturi živine izjema in dosega pri ovcah in kozah 68 odstotkov. Gledano s tega vidika bi lahko rezultat

razprav, ki v Evropski uniji in Švici potekajo o opustitvi mlečnih kontingentov, imel usodne posledice za preživetje kmetijstva v alpskem prostoru. To se je v številnih regijah specializiralo na pašništvo, kar pa spet pomeni večjo odvisnost od cene mleka.

Liberalizacija trgov, nova usmeritev evropske kmetijske politike ter širitev Evropske unije na Vzhod bodo za kmetijstvo na območju Alp imele trajne posledice. Za alpske države pomeni širitev EU samodejno razpršitev agrarnega fonda, kar bo ponovno ogrozilo obstoj številnih majhnih alpskih kmetijskih podjetij. S svojega zornega kota se, recimo, Slovenija boji, da slovensko kmetijstvo ne bo imelo koristi od evropskih subvencij, saj so njeni kmetijski standardi višji od tistih v drugih državah pristopnicah, po katerih se je ravnala EU.

Priložnosti je treba iskati v raznolikem oblikovanju dejavnosti kmetovalcev in pri tem upoštevati posledice, ki jih bo taka dejavnost imela za infrastrukturo ter izobraževanje, nego kulturne krajine in biotsko raznovrstnost kakor tudi za nastanek in prodajo proizvodov s povečano vrednostjo in višjo kakovostjo. Teh dejavnosti pa brez izrecne podpore javnosti ne bo mogoče uresničiti.

Stališče do ALPENCORSA

(CIPRA-Info, št. 68, str. 9)

Trasa projekta Alpencors (Južni alpski koridor) v okviru programa Interreg III B - območje Alp poteka skozi odsek, ki sega od Lyona do madžarsko-slovenske meje ter sodi v peti koridor. Projekt obravnava ureditev prometa v okviru povezav med evropskim Vzhodom in Zahodom ter si prizadeva doseči bolj uravnotežen razvoj znotraj evropskega prostora tako proti vzhodu kakor tudi proti jugu.

Alpski prehodi so obdani z ravninskimi območji, ki sodijo k najproduktivnejšim na evropski celini. Zaradi takega sistema alpskih prehodov je treba pri načrtovanju upoštevati zmogljivost, varnost in načelo trajnosti v prometu, pri tem uporabiti tehnološka,

infrastrukturalna in organizacijska merila (intermodalnost, logistika, komunikacija itd.) ter izhajati iz obstoječih prometnih vozlišč in mrež.

Transnacionalna in interdisciplinarna delovna skupina projekta išče partnerje pri javnem in zasebnem sektorju v štirih alpskih državah in želi nosilce odločitev, ki bi bili zainteresirani za realizacijo projekta, pridobiti za «koncept koridorja». Tako bi koridor postal bolj proces strateškega zblizovanja kot pa samo skupek del, ki jih je treba opraviti.

Franco Migliorini, univ. dipl. arh., vodja Oddelka za prometno načrtovanje, Dežela Benečija (Italija)

Primer za belo knjigo

Proizvodi iz švicarske regije Mont Blanc

Ur. - Kakovostni proizvodi domače regije, tradicionalen način kmečkega življenja in prijazen sprejem obiskovalcev so tri temeljna izhodišča projekta «S potovanjem odkrivamo deželo Mont Blanca» (Butiner au pays du Mont Blanc), ki si ga je zamislila švicarska podružnica organizacije Mountain Wilderness.

Projekt «S potovanjem odkrivamo deželo Mont Blanca» (Butiner au pays du Mont Blanc), ki zajema doline Val d'Entremont, Val Ferret in Val du Trient v švicarskem kantonu Valais, posebno pozornost namenja zlasti proizvajalcem in trgovcem posebne vrste pustega sira «sérac», drugih vrst sira, mesnin, kruha in sadja. Mountain Wilderness si prizadeva, da bi se turisti, ki potujejo skozi te kraje, ravno prek domačih specialitet približe seznanili s tradicionalnim načinom podeželskega, kmečkega življenja. Posebnost ponudbe v okviru projekta je toplina, simpatija in gostoljubje, ki obiskovalca vabijo, da preizkusi vseh «pet čutov». Poskuse prikazo-

vanja lažne folklore in zabavišne parke («fun parks») sta tukaj zamenjala preprostost in izvирnost.

V Mountain Wildernessu so pripravili tudi novo zloženko Butiner au pays du Mont Blanc, v kateri se predstavljajo mlini, muzeji in razstave, ki s posebnim čutom prikazujejo povezavo tradicionalnega s sodobnim pri proizvodnji in trženju izdelkov iz domače regije. Poleg možnosti za sonaravno in prijazno prenočevanje podpira projekt tudi sprejem gostov na planinah in v turističnih sobah, kjer druženje gostov in prebivalcev predstavlja še posebno kakovost.

Prospekt lahko naročite pri Mountain Wilderness, CP 1622, 8040 Zürich; tel.: 01 461 39 00; domača spletna stran www.mountainwilderness.ch.

Alina Darbellay, Mountain Wilderness Švica

9. člen Protokola o hribovskem kmetijstvu: Pogodbenice se zavezujejo, da bodo ob prizadevanju za skupna merila sprejele vse potrebne ukrepe za uporabo in širjenje ekstenzivnih, naravnih in za območje značilnih metod pridelovanja v hribovitih območjih in da bodo varovale proizvodnjo tipičnih kmetijskih proizvodov, ki se odlikujejo po lokalno omejenem, edinstvenem in naravnem načinu proizvodnje, ter taki proizvodnji dvi-gale vrednost.

Primer za črno knjigo

Chamonix: cene zemljišč naraščajo, število kmetov upada

Ur. - V številnih dolinah alpskih regij je turizem postal najpomembnejša gospodarska dejavnost. Zemljišča na teh območjih zato danes na splošno dosegajo cene, ki mlade ljudi odvrtaajo od misli, da bi se naselili v teh krajih.

Gospodarski razmah, ki je bil posledica uspešne turistične dejavnosti, je najprej zaustavil odseljevanje ljudi s podeželja, kasneje pa postal gonilna sila zelo donosnega razvoja. Primer francoskega mesta Chamonix ponazarja posamezne življenjske faze visokogorskega turističnega kraja v Alpah: obdobju gospodarske rasti v petdesetih in šestdesetih letih, za katero je bilo značilno investiranje v infrastrukturo ter naraščanje števila prebivalcev, je sledilo obdobje neprekinjene rasti s spremenjeno ponudbo, kajti začeli so zapirati

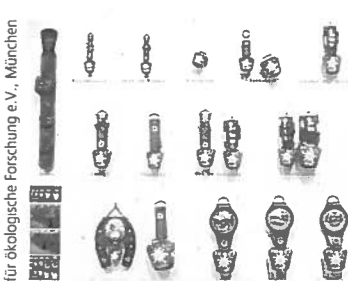
«grandhotele» in graditi sekundarna počitniška bivališča. Prav to je tudi odločilno vplivalo na naraščanje cen zemljišč.

Primarne dejavnosti danes v Chamonixu zaposlujejo 0,1 odstotka aktivnega delovnega prebivalstva. Tak položaj, ki bo očitno imel socialne posledice, bo tudi negativno vplival na gospodarsko panogo, v kateri je zaposlena velika večina prebivalcev Chamonixa, tj. na turizem. Dejansko zagotavlja tej gospodarski panogi največji dobiček prav tradicionalna kulturna krajina, ki jo je oblikovala kmečka roka. Iz različnih anket javnega mnenja izhaja, da je dediščina, ki temelji na naravi in človeku, za prebivalce tega mesta tudi odraz lastne identitete - tisti, ki ga ponovno najdemo na prospektih in reklamnem gradivu, ko opisujejo lepote teh krajev.

14. člen Protokola o hribovskem kmetijstvu: (...) Zaradi tradicionalnega pomena družinskih kmetij v hribovskem kmetijstvu in da bi jih ohranili kot nosilce osnovne, dopolnilne ali postranske gospodarske dejavnosti, se pogodbenice zavzemajo za ustvarjanje in razvoj dodatnih virov zaslužka, predvsem na pobudo in v dobro tamkajšnjemu prebivalstvu, posebej na s kmetijstvom povezanih področjih, kot so gozdarstvo, turizem in obrt v skladu z varovanjem naravne in kulturne krajine.

© Gesellschaft für ökologische Forschung e.V., München

Kravji zvonci - kmalu samo še za turiste?

Deset točk programa za Alpsko konvencijo

Predstavniki pogodbenic Alpske konvencije so se konec marca v bavarskem kraju Benediktbeuern prvič sestali pod predsedstvom Nemčije. Hendrik Vygen, predsedujoči Stalnega odbora visokih uradnikov vseh alpskih držav, je v desetih točkah predstavil program za obdobje, v katerem bo Alpski konferenci predsedovala Nemčija.

Hendrik Vygen, predsednik Stalnega odbora Alpske konference (levo), in Noël Lebel, začasni generalni sekretar

Ur. - Poleg ciljev tehnične narave, kot so čimprejšnja vzpostavitev delovanja Stalnega sekretariata v Innsbrucku in njegove pisarne v Bolzanu/Boznu v Italiji, vsebuje program tudi zelo konkretne vsebinske cilje. Na področju turizma načrtuje nemško predsedstvo razpis natečaja za trajnostna turistična območja. Poleg tega naj bi pospešili določitev čezmejnih zavarovanih območij v Alpah. Delovna skupina za prebivalstvo in kulturo mora svoje delo zastaviti kot proces «od spodaj navzgor» in v delo vključiti tudi Omrežje občin «Povezanost v Alpah». V ta namen so različne države že sprejele sklep o zagotavljanju finančne pomoči. Na pobudo Švice naj bi naslednja ministrska

konferenca, ki bo novembra leta 2004, sprejela tudi večletni program dejavnosti za Alpsko konferenco.

Na zasedanju se je - deloma tudi za zaprtimi vrati in brez opazovalcev - razvila dolga razprava o plači začasnega generalnega sekretarja Alpske konvencije. Zaradi majhnega števila zaposlenih v innsbruškem stalnem sekretariatu se tam zaenkrat izvajajo le maloštevilne dejavnosti. Čeprav sta zadnji dve leti minili v znamenju določitve izbirnega postopka za generalni sekretariat in z vsebinskega vidika tako ni bilo zaznati večjega napredka, je sedaj Alpska konvencija vendarle dobila nov zagon. Poglavitna naloga je namreč uresničiti ambiciozne cilje, ki si jih je zastavilo nemško predsedstvo.

Deset točk programa si lahko preberete na spletnem naslovu:
http://www.alpmedia.net/pdf/10punkte_alpenkonvention_s.pdf (sl)

Omrežje občin za srednjo Azijo

Predstavniki srednjeazijskih gorskih vasi so bili navdušeni nad zasnovo delovanja Povezanosti v Alpah

Leto gora je za nami, ideja o solidarnosti med alpskimi in drugimi gorskimi območji pa se je šele začela razvijati. To je tudi razlog, da se je CIPRA zavzela za ustanovitev združenja srednjeazijskih gorskih vasi.

Ur. - Pri uresničevanju trajnostnega razvoja so še posebej pomembne občine. Tukaj se politika človeku najbolj približa in mednarodne pogodbe, kot je Alpska konvencija, se lahko izvajajo na konkretni ravni. Okrog 140 občin iz sedmih držav se je zato v okviru Omrežja občin Povezanost v Alpah zapisalo trajnostnemu razvoju. V mednarodnem letu gora 2002 se je CIPRA ponudila priložnost, da na konferenci v Biškeku v Kirgizistanu spregovori o izkušnjah domačega Omrežja občin Povezanost v Alpah. Konference se je udeležilo osemdeset predstavnikov vasi iz gorskih območij v Kirgizistanu, Tadžikistanu in Kazahstanu.

Navdušeni so bili nad zasnovo delovanja alpskega omrežja, sprejeli pa so tudi sklep o ustanovitvi podobnega združenja gorskih vasi na območju srednje Azije.

Švicarska uprava za razvoj in sodelovanje, ki na območju srednje Azije deluje že več kot desetletje, je CIPRO povabila k sodelovanju pri vzpostavitvi omrežja vasi v srednjeazijskih gorskih območjih. Vabilu k sodelovanju sta se odzvala tudi Lihtenštajn in Nemčija ter prispevala finančna sredstva. Omrežje bo ustanovljeno junija letos v Dušanbeju v Tadžikistanu, nato pa bodo občine izmenjale svoje izkušnje in začele izvajati projekte. V ta namen bo začel izhajati nov časopis, ki bo objavljati novice in informacije s tega področja ter predstavljal primere uspešnega sodelovanja med srednjo Azijo in Alpami. Program obiska v srednji Aziji bo omogočil, da se bosta lahko obe strani učili druga od druge in da bosta uspešno izvedene projekte predstavili drugim občinam.

Priljubljenost alpMedie na mednarodnem prizorišču

Ur. - Ob zaključku prvega leta delovanja informacijske službe alpMedia je CIPRA med uporabniki izvedla široko zasnovano anketo. V njej je sodelovalo 344 oseb (13 odstotkov vseh prejemnikov tedenskih novic), ki so bile pripravljene odgovoriti na 43 vprašanj. Rezultati ankete so izredno pozitivni.

98 odstotkov vprašanih izreklo alpMedii oceno «zelo dobro» ali «dobro»

V anketnem vprašalniku je bilo treba poleg navedbe splošnih podatkov oceniti tri področja alpMedie: novice, dosjeje in domačo spletno stran.

98 odstotkov tistih, ki so odgovorili na ustrezno vprašanje, je novice v celoti ocenilo kot zelo dobre ali dobre. 90 odstotkov anketiranih je odgovorilo, da novice prebira redno ali pogosto. 54 odstotkov vprašanih meni, da je tedensko izhajanje novic pomembno, okrog 30 odstotkov pa bi jih bilo zadovoljnih tudi z izhajanjem na vsakih štirinajst dni.

96 odstotkov tistih, ki so odgovorili na vprašanje o dosjejih, meni, da so dosjeji zelo dobri ali dobri. Za teme, ki naj bi bile v prihodnje obravnavane v obliki

dosjejev, so bili podani različni predlogi oz. pobude. Določena tematska področja, kot sta npr. kultura in prostorski razvoj na območju Alp, so bila pogosto omenjena. Prav tako 96 odstotkov anketiranih je spletni strani podelilo oceno «zelo dobro» ali «dobro».

Novice, ki so zanimive za različne poklice

Pomembni so tudi odgovori o poklicih, ki jih opravljajo uporabniki alpMedie iz vseh držav na alpskem območju in izven tega območja. Več kot tretjina jih deluje na znanstvenem in izobraževalnem področju ali pa so študentje. Četrtnina anketiranih prihaja iz nevladnih organizacij, prav tako četrtnina iz uprave. Desetina je zaposlena v zasebnem gospodarstvu, prav tako desetina anketiranih prihaja iz medijev. Številni od uporabnikov imajo vlogo t.i. multiplikatorjev, ki informacije o uveljavljanju trajnostnega razvoja na območju Alp posredujejo dalje na različne načine.

Izčrpna predstavitev rezultatov ankete je objavljena na spletnem naslovu www.alpmedia.net/pdf/umfrage_ergebnisse_D.pdf.

Kako v celoti ocenjujete spletno stran alpMedie?

Novice bodo po novem izhajale vsakih štirinajst dni

Sklad MAVA je finančno začetno fazo projekta alpMedia ter prvo leto delovanja informacijske službe, za kar se mu prisrčno zahvaljujemo. CIPRI trenutno finančna sredstva ne dopuščajo, da bi novice izdajala enkrat tedensko. Od aprila jih zato v štirih jezikih izdaja vsak drugi teden, angleški povzetek novic pa vsak drugi mesec.

Nov dosje na alp-Medii: «Ravnanje z vodo na območju Ženevskega jezera»

Ur. - Ob mednarodnem letu celinskih voda 2003 je alpMedia pred kratkim objavila dosje z naslovom «Ravnanje z vodo na območju Ženevskega jezera». Osnovno poročilo je tako kot pri preostalih sedmih tudi pri tokratnem dosjeju dopolnjeno s številnimi informacijami v obliki novic, spletnih povezav in publikacij.

Uvodnemu poglavju, v katerem je podan splošen opis Ženevskega jezera, sledi osnovno poročilo o socialnoekonomskem in naravnem okolju jezera ter njegovem zdravstvenem stanju. Poročilo obravnava tudi konkretnije teme, kot sta čiščenje odpadnih voda in kmetijsko obremenjevanje voda. Zadnje poglavje je posvečeno odnosu javnosti do te problematike.

Več kot tri desetletja skupnega zavzemanja in prizadevanja Francije in Švice je bilo potrebno, da se je

kakovost vode v Ženevskem jezeru izboljšala. Renaturacija tekočih voda in jezerske obale predstavlja od leta 1997 ključno področje dejavnosti. Čisto in zdravo vodo v Ženevskem jezeru je mogoče ohraniti samo s skupnim upravljanjem čezmejnih nadzemnih in podzemnih voda, ki se stekajo v jezero. Da bi lahko ustrezno rešili problem onesnaževanja, je seveda poleg mednarodnega sodelovanja nujno potrebno tudi sodelovanje med politiko in gospodarstvom, industrijo in kmetijstvom, državnim in zasebnim sektorjem. Končno pa je tudi dolžnost širše javnosti, da se neposredno sooči z vprašanjem upravljanja voda ter tako pripomore k ohranitvi tega skupnega naravnega vira.

Dosje je objavljen na spletnem naslovu: http://www.alpmedia.net/d/dossier_detail.asp?DossierID=10&Sprache=5 (sl)

Območje Ženevskega jezera

Poletna akademija CIPRE: biotska raznovrstnost kot osrednj tema

Osrednji seminar letošnje poletne akademije «Žarišče Alpe», ki jo organizira CIPRA, bo posvečen biotski raznovrstnosti. Seminar bo potekal od 20. do 22. avgusta v Schaanu v Lihtenštajnu, zagotovljeno bo tudi simultano prevajanje v francoskem, italijanskem in nemškem jeziku. Udeleženci bodo v treh tematskih sklopih preučevali povezave med biotsko raznovrstnostjo na območju Alp ter kmetijstvom in gozdarstvom.

Ur. - Uvodni del bo namenjen splošni obravnavi biotske raznovrstnosti na območju Alp: predmet razprave bodo njene funkcije in ogroženost, biotska raznovrstnost v okviru razprave o določanju vrednot, gorovja kot habitatni »otoki«, krizna območja biotske raznovrstnosti v Alpah. Drugi tematski sklop bo obravnaval soodvisnost kmetijstva in biotske raznovrstnosti (raznolikost rabe zemljišč v Alpah, Alpe kot središče pestrosti rastlinskih in živalskih vrst, kmetijska politika in raba zemljišč, neposredno trženje). V tretjem sklopu pa bo beseda tekla o povezavah med gozdarstvom in biotsko raznovrstnostjo (pomen gozdarstva za biotsko raznovrstnost, vpliv gozdarstva na spreminjanje biotske raznovrstnosti, raznovrstnost dreves v gozdu

ter gozdarstvo in turizem). Na okrogli mizi bodo za posamezne teme predstavljeni že uresničeni primeri iz prakse.

Osrednjega seminarja, ki ga bo v sodelovanju s švicarskim Forumom za biotsko raznovrstnostjo in CIPRO organiziral Zvezni inštitut za raziskovanje gozda, snega in krajine iz švicarskega Birmensdorfa, se lahko udeležijo vsi, ki jih ta vprašanja zanimajo. Nekaj mest je še prostih, prav tako pa se je še vedno mogoče prijaviti na osnovni tečaj poletne akademije.

Udeleženci akademije bodo ob zaključku imeli možnost, da izvedejo štiritedenski projekt, ki bo posvečen biotski raznovrstnosti v povezavi s kmetijstvom in gozdarstvom. Organizacijo bosta prevzela Urad za prostorski razvoj in Natur Renat iz lihtenštajnskega Schaana.

Zaradi finančne podpore, ki jo je zagotovil sklad MAVa za varstvo narave, bo tako CIPRI omogočeno, da bo poletno akademijo priredila že šestič zapored.

Nadaljnje informacije so objavljene na spletnem naslovu <http://www.cipra.org> (de/fr/it).

Napovedujemo: letna strokovna konferenca Mednarodne komisije za varstvo Alp (CIPRA)

Prosta pot za Alpsko konvencijo?! Izvajanje konvencije na primeru prometa

Salzburg - mesto in okolica, 23. - 25. oktober 2003

Nadaljnje informacije na spletnem naslovu www.cipra.org ali e-naslovu cipra@umweltdachverband.at

Izid te številke biltena CIPRA-Info je finančno podpril sklad Aage V. Jensen Charity Foundation iz Vaduza (FL).

KOLOFON

Obvestila CIPRE

izhajajo 4-krat letno

Uredništvo (Ur.): Andreas Götz, Michel Revaz, Hanspeter Hänni, Kirsten Timmer, Aurelia Ullrich - CIPRA-International - drugi avtorji: Alina Darbellay, Gerhard Hovorka, Franco Migliorini - Prevodi: Fabienne Juillard, Marcella Morandini, Nataša Leskovic Uršič - Pri ponatisu zaželjena navedba vira - Natisnjeno na recikliran papir - Nemška, francoska, italijanska in slovenska izdaja - Celotna naklada: 12.000 - Tisk: Gutenberg AG, Schaan/Liechtenstein.

CIPRA-International, Im Bretscha 22, FL-9494 Schaan, Tel.: 00423 237 40 30, Fax: 00423 237 40 31, cipra@cipra.org, www.cipra.org, www.alpmedia.net

Nacionalni odbori:

CIPRA-Avstrija, Alserstrasse 21/1/5, A-1080 Wien

tel.: 0043 1 40 113 36, faks: 0043 1 40 113 50,

cipra@umweltdachverband.at, www.umweltdachverband.at/cipra

CIPRA-Francija, 36, rue Nicolas Chorier, F-38000 Grenoble

Tel.: 0033 476 48 17 46, Fax: 0033 476 48 17 46, cipra-france@wanadoo.fr

CIPRA-Italija, Via Pastrengo 13, I-10128 Torino

tel.: 0039 011 54 86 26, faks: 0039 011 503 155, cipra@arpnet.it

CIPRA-Lihtenštajn, c/o LGU, Im Bretscha 22, FL-9494 Schaan

tel.: 00423 232 52 62, faks: 00423 237 40 31, lgu@lgu.li, www.lgu.li

CIPRA-Nemčija, Heinrichgasse 8, D-87435 Kempten/Allgäu

Tel.: 0049 831 52 09 501, Fax: 0049 831 18 024, info@cipra.de, www.cipra.de

CIPRA-Slovenija, Večna pot 2, SI-1000 Ljubljana

tel.: 00386 1 200 78 00 (int. 209), cipra@gozdis.si, www.zrc-sazu.si/cipra/

CIPRA-Švica, Hohlstrasse 489, CH-8048 Zürich

tel.: 0041 1 431 27 30, faks: 0041 1 430 19 33, cipra@cipra.ch

Regionalni odbor:

CIPRA- Južna Tirolska, c/o Dachv. f. Natur- u. Umweltschutz, Kornpl. 10, I-39100 Bozen

tel.: 0039 0471 97 37 00, faks: 0039 0471 97 67 55, info@umwelt.bz.it, www.umwelt.bz.it

Podporni član:

Nederlandse Milieu Groep Alpen (NMGA), Keucheniushof 15, NL-5631, NG Eindhoven

tel.: 0031 40 281 47 84, nmga@bergsport.com, www.nmga.bergsport.com

Adresbenachrichtigungen nach AL: Nr. 552 melden.
Zustellendes durchkreuzen - Marquer ce qui convient
Porre una crocetta secondo il caso

Weggezogen: Nachsendelist abgehauen A. demenagaj: Della de reespedition esprij Traslocato: Termine di inspezione scabulo	Adresse ungenügend insuffisante indirizzo insufficiente	Un- bekannt Inconnu Sconio- scuito	Nicht- abgeholt Non rec. Non ritirato	Annahme verweigert Refusé Rispinto	Gestorben Décédé Deceduto
---	---	--	---	---	---------------------------------